

Innehållet i veckans Nyhetsbrev

- Någon korrekt kommunstorlek finns inte
- Statsandelssystemet måste vara kostnadsneutralt vid kommunsammanslagningar
- Lokala förhållanden skall styra byggande och behov av planläggning på landsbygden
- Lokala lösningar för välfärd på den glest bebodda landsbygden tema i årets sista nummer av nättidningen *Korvesta ja Valtateiltä*
- Levande skärgård med kommunala radhuslägenheter?
- Läs även detta: **Föreningsresursen för ett roligare föreningsliv *Delegationen för små kommuner är orolig för YTR:s framtid *Allt från snöskottning till enkla reparationer – Degerby först att få egen byahjälp *Nybildad byaförening skall blåsa liv i Pojo *Juledigt för Nyhetsbrevet*

Cit: ***"För många mindre kommuner kunde det vara ett alternativ att i stället för en fusion lägga ut social- och hälsovården."***
Borgåbladet om kommunreformen (Hufvudstadsbladet 16.12).

"Nej, det är fel slutsats. Jag har ofta fått den frågan, men om man analyserar Pisaresultaten, kan inte ett negativt ord sägas om byskolan."

Pisaforskaren vid Helsingfors universitet Heidi Harju-Luukkainen apropå att svenska skolor utanför tätorterna i Nyland, Österbotten och Åboland visar de svagaste resultaten i Pisaundersökningarna. Det har ändå inte med små byskolor att göra, utan det handlar mer om stad kontra landsbygd. Det är ett världsomfattande fenomen, att resultaten tenderar att vara bättre i urbana områden, t.ex. Shanghai, som är oerhört bra i Pisaundersökningarna. Det är ett stadsområde med en miljö som har hög socioekonomisk status (Finlands kommuntidning Fikt 9/2012).

"Nu kan vi hjälpa byn och byborna på riktigt"

Sekreteraren i Degerby byråd rf Lena Selén som menar att för byrådet var hjälpen med att sköta alla arbetsgivarförpliktelser avgörande med att ha en person som byahjälp. Hittills har det mesta i föreningen gjorts med talkoarbete, vilket i längden blir det tungt för de aktiva (Västra Nyland 6.12).

NÅGON KORREKT KOMMUNSTORLEK FINNS INTE

En korrekt kommunstorlek finns inte och en kommunreform ger ofta inte synliga besparingar på kort sikt, samt att differentieringen av kommunerna fortsätter och accentueras. De här lärdomarna kan man dra av kommun- och servicestrukturreformerna, som avslutas i slutet av detta år, och med tanke på följande kommunreform. Strukturreformens effekter och förändringarna i kommunerna under reformen har utretts i det omfattande femåriga

forskningsprogrammet ARTTU. "Det verkar vara svårt att få kommunerna att passa i en och samma form, och det är inte befogat heller. De fördelar som eftersträvas genom kommunreformen är olika beroende på om befolkningen och näringslivet ökar eller minskar i området, liksom i stadsregioner och glesbygdsområden. En kommun-sammanslagning kan medföra fördelar i vissa kommuner, men inte i andra", förklarar Marianne Pekola-Sjöblom som är koordinatör för forskningsprogrammet ARTTU och forsknings-

chef vid Kommunförbundet. Förutom att vara en tillhandahållare av service är kommunen även en regionutvecklare och säkerställare av demokratin. Vad som sedan är en lämplig kommunstorlek för olika uppgifter eller en tillräcklig kommunstorlek, varierar. Ett av de viktigaste resultaten av forskningsprogrammet är att skillnaderna mellan kommunerna accentueras, och olika utvecklingsvägar kan ses också i likartade kommuner, något som syns såväl i ekonomin och tillhandahållandet av servicen som i hur väl demokratin fungerar. En rädsla som just förknippas med kommunreformen, är att inflytandet och demokratin blir allt mer avlägsna. "Enligt forskningsresultaten verkar det som om demokratiunderskottet förflyttas från de mellankommunala samarbetsstrukturerna in i kommunen när kommunstorleken växer. I de större kommunerna är valdeltagandet lägre och invånarna i randområdena upplever att de har små påverkansmöjligheter. Större kommuner bildar ofta

också dottersamfund som är längre ifrån direkt demokrati och köper mer tjänster utanför kommunen", säger Marianne Pekola-Sjöblom. Enligt resultaten av forskningsprogrammet för utvärdering av strukturreformen ger en kommunreform ofta inte synliga besparingar, för på kort sikt skapar kommunsammanslagningar och nya samarbetsområden så kallade fusions- eller sammanslagningskostnader, t.ex. till följd av harmonisering av löner och tjänster, samordning av informationssystem och

införande av en ny organisation. Enligt forskningsprogrammet ARTTU:s vetenskapliga direktör, professor Pentti Meklin vid Tammerfors universitet, så försvinner en del av fusionskostnaderna med tiden, men en del kvarstår. Fördelarna uppstår på längre sikt, men de är inte nödvändigtvis "besparingar". I samband med kommunsammanslagningar verkar det vara av betydelse, vilken kommuns verksamhetsform som den nya kommunen börjar tillämpa. "Man ska komma ihåg att första skedet i strukturreformen, kommunsammanslagningarna och bildandet av samarbetsområden, enbart erbjöd utvecklingspotential. De verkliga reformerna sker i det andra skedet, när tjänsterna, servicestrukturerna och ledningssystemen läggs om. Först i det skedet uppnås verkliga fördelar", säger Pentti Meklin. *Uppgifterna är från Kommunförbundets pressmeddelande (från 13.12) som finns i sin fulla längd under adressen <http://www.kommunerna.net/sv/kommunforbundet/media/pressmeddelanden/2012/12/Sidor/De-finns-ingen-optimal-kommunstorlek.aspx>.*

”I praktiken kan en kommun bara vara av en storlek, och för en del uppgifter kan storleken vara för liten, för andra onödigt stor, till och med så att storleken är till förfång.”

STATSANDELSSYSTEMET MÅSTE VARA KOSTNADSNEUTRALT VID KOMMUNSAMMANSLAGNINGAR

I dagen läge är det så att systemet inte belönar, utan snarare bestraffar sammanslagningsprojekt. Det klassiska exemplet är en liten skärgårdskommun som går ihop med en större fastlandskommun, vilket riskerar att de höjda statsandelarna för glesbygd eller skärgårdsförhållanden faller bort. ”Höjningen för glesbygd riskerar försvinna fastän samma kostnad finns kvar i den nya kommunen”, påpekar Kommunförbundets vice VD Timo Kietäväinen. Regeringen har inom ramen för rådande system bestämt att de kommuner som före 1.4.2014 har fattat beslut om att gå samman får statsandelskompensation ända till 2019. Man kan vända på steken och fråga om staten med ett ändrat statsandelssystem som vapen kan tvinga kommuner att gå samman? ”Man kan säga att dessa tankar svävar i luften, fastän landets regering inte har uttalat något sådant. Den andra grundbulten i statsandelssystemet är utjämnningseffekten, och i vårt land är omständighets- och behovsfaktorer centrala när staten utjämnar fördelningen. I Sverige finansierar staten kommunerna primärt via inkomstutjämnningssystemet, vilket är mer rättvist då den kalkylerade skatteintäktbasen är lika för alla kommuner, vilket sedan bygger på att kommunerna internt jämnar ut på basis av särskilda omständigheter och behov. Men skatteutjämnning spelar en mindre roll hos oss än i Sverige, vilket ger problem. För det första leder det till att man mellan kommuner inom samma stadsregion konkurrerar om företag, och för det andra lockar det till att strida om goda skattebetalare. Om du får företagsetableringen inom den egna kommunens gränser, och den samfundsskatt den medför, får du allt, medan du däremot på andra sidan gränsen förlorar allt, precis som på roulette. ”I det svenska systemet utjämnas skillnaderna och därför blir det enbart viktigt att man lyckas locka företaget till regionen, inte nödvändigtvis till ens egen kommun”, säger Kietäväinen. *Uppgifterna är från en artikel, skriven av Henrik Stenbäck, i Finlands kommuntidning Fikt 9/2012.*

LOKALA FÖRHÅLLANDEN SKALL STYRA BYGGANDE OCH BEHOV AV PLANLÄGGNING PÅ LANDSBYGDEN

I Landsbygdspolitiska samarbetsgruppens (YTR:s) meddelande från 13.12 om att *Lokala förhållanden måste få styra byggandet och behovet av planläggning på landsbygden* sägs följande:

Intresset för och behovet av att leva på landsbygden är stort. Största delen av naturresurserna finns på landsbygden, där man sörjer för många sådana angelägenheter som är viktiga för vårt samhälle, såsom en hållbar energi- och livsmedelsproduktion samt ett hållbart skogsbruk. För majoriteten av finländare är landsbygden också ett viktigt mål under fritiden.

När det gäller planläggning och byggande på landsbygden eftersträvas integration på många områden. Dylika begränsningar lämpar sig inte för landsbygdsområdena, konstaterade Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen (YTR) vid sitt möte den 11 december 2012.

Särskilt i de kommuner som utvidgats bör tillräckliga till buds stående resurser allokeras till styrning av byggandet på landsbygden. Lokalkännedomen och smidiga förfaranden skall bevaras i de nya kommundelarna.

Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen betonar att inom områden med litet tillväxttryck och småskaligt byggande, får byggandet inte försvåras genom lokala riktlinjer och förfaranden och återopande av andra slags problem som förekommer i utkanten av städerna.

Planerna har en stor betydelse, särskilt med tanke på styrningen av de framtida verksamhetsbetingelserna. Invånarnas, markägarnas och andra berörda parter delaktighet i utarbetandet av planerna måste ökas. Detta stämmer särskilt bra på den stadsnära landsbygden där planläggningsmålen för tätortsbyggande och glesbygdsbyggande möts. Målen och åtgärderna kan samordnas allra bäst om samarbetet mellan parterna ökas. Därför bör landsbygdsstyrningen inkluderas i bedömningen av planläggningens konsekvenser.

Miljökonsekvenserna av och kostnaderna för boendet på landet är i balans. I fortsättningen kommer landsbygden att inneha en allt större roll i utvecklingen av boendeorternas självförsörjning och utvecklingen mot ett koldioxidneutralt sätt att bo.

Cirka en tredjedel av finländarna upplever sig vara både stadsbor och landsbygdsbor på samma gång. Enligt Sitras landsbygdsbarometer anser över 90 procent av finländarna att landsbygden har betydelse för deras liv. Detta har en positiv inverkan på landsbygdens utveckling. För att det skulle vara möjligt att också i framtiden leva och vara företagare på landsbygden, får man inte genom de beslut som fattas i dag försämra de framtida verksamhetsbetingelserna.

Uppgifterna är från Landsbygdspolitiska samarbetsgruppens hemsida och finns på adress http://www.landsbygdspolitik.fi/sv/information/nyheter/lokala_forhallanden_maste_fa_styra_byggandet_och_behovet_av_planlaggning_pa_landsbygden.2291.news. Under adressen http://www.landsbygdspolitik.fi/files/2507/YTRlinjaus_MaaseudunKaavoituksestaJaRakentamisesta.pdf finns YTR:s riktlinjer (på finska).

LOKALA LÖSNINGAR FÖR VÄLFÄRD PÅ DEN GLEST BEBODDA LANDSBYGDEN TEMA I ÅRETS SISTA NUMMER AV NÄTTIDNINGEN KORVESTA JA VALTATEILTÄ

Landsbygdspolitiska samarbetsgruppens (YTR:s) temagrupp för glest bebodda områden utger årligen tre nättidningar, där man går in på den glest bebodda landsbygdens specialfrågor. I årets tredje nummer av *Korvesta ja Valtateiltä* är ämnet lokala

lösningar för välfärd på den glest bebodda landsbygden. I tidningen kan man bl.a. läsa om att miljöminister Ville Niinistö vill att de lokala organisationerna stärks och att lokala lösningar blir allmännare, att man skall se landsbygden som en del av Finlands trumfkort i framtidens ekonomi, om bioenergin som landsbygdens möjlighet och om att snabba nätverk gagnar den glest bebodda landsbygden. *Nättidningen* (december 2012, 3/2012) finns att läsas (på finska)

på <http://www.korvesta-ja-valtateilta.fi/korvestajavaltateilta/uutiskirje/2012/3-2012/index.php>. Medlemmarna inom temagruppen, vars ordförande är Tytti Määttä, kommer från olika organ som ministerier, intresseorganisationer, kommuner, byar och landsbygdens utvecklingsgrupper. Målet är att genom nättidningen föra fram glesbygdens liv och vardag, samt de saker som man ur områdets synvinkel ser å ena sidan som utmaningar och å andra sidan som möjligheter.

LEVANDE SKÄRGÅRD MED KOMMUNALA RADHUSLÄGENHETER?

"Varför flyttar ungdomen bort från våra skärgårdsbyar? Vilka alternativ har de?" Under utbildningen har många redan bott i stan och blivit vana med att ha "allt" på nära håll, men många skulle ändå låta sina barn få växa upp i den miljö som de själva har fått njuta av i sin barndom. Man har inte råd att börja bygga nytt genast och föräldrarna vill bo kvar i sitt hus så länge det går. Finns ödehus, så är de gammalmodiga och tungskötta, och man är knappast intresserad av att renovera. Hyr man i stan och har små barn, som börjar i skolan och har sina kompisar, så blir det allt mer främmande att ändra familjens liv och satsa på att bygga i en by med allt färre tjänster, långt till arbetet, ingen bussförbindelse och ingen skola. Om (Korsholms) kommun skulle bygga t.ex. radhuslägenheter på en av de många tomter som är till salu (i Björköby) och underlätta bosättningen, skulle det säkert bli köer av hugade hyresgäster. "Tvåor och treor skulle ge förstabostad åt unga familjer eller möjliggöra generationsväxling i hemgården, då föräldragenerationen skulle överlåta gården åt barnen och själva kunna ha det bekvämt utan att antingen flytta till stan eller till s.k. äldreboende i grannbyn." Att gynna inflyttningen i byn, ökar möjligheten till anhängvård då de äldre kan bo kvar i byn när barnen bor i närheten, och omvänt kan många äldre ta hand om sina barnbarn under arbetsdagarna. Både uppväxt och åldrande får höjd kvalitet när byarna hålls vid liv, och dessutom sparar samhället då familjerna ges möjlighet att ta hand om sina egna. Ju fler arbetsföra som bor i en by, desto större underlag finns för att etablera företag och ge arbetsplatser. *Uppgifterna är från en längre artikel, skriven av korsholmsbon Susanne Wendell, i Vasabladet (14.12).*

Björköby utsågs till Årets by 2000. Foto: Kenneth Sundman

LÄS ÄVEN DETTA

Föreningsresursen för ett roligare föreningsliv

Svenska studiecentralens webbplats för föreningskunskap, Föreningsresursen, har förnyats. På webbplatsen hittar du fakta, tips, råd och får svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. Materialet, som är uppdelat i fyra huvudkategorier (om föreningar, administration, ekonomi och föreningsarbete), är utvecklat för finländska förhållanden och står fritt till förfogande för alla intresserade (om man uppger källan). Det är personalen och de förtroendevalda på studiecentralen som byggt upp webbplatsen, som hittas

under adressen www.foreningsresursen.fi. Broschyren finns att läsas på adressen <http://www.foreningsresursen.fi/Site/Widget/Editor/1465/files/fr%20broshyr%20A4%20liggande.pdf>.

Delegationen för små kommuner är orolig för YTR:s framtid

Under år 2012 har det inträffat bekymmersamma saker för Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen (YTR), som Delegationen för små kommuner vill fästa uppmärksamheten på. För det första har det inte kommit någon ersättare efter YTR:s tidigare generalsekreterare, landsbygdsrådet Eero Uusitalo, och för närvarande är landsbygdspolitiken underbemannad. Men bara kommunsammanslagningarna gör att landsbygdspolitiken framhävs allt mer, liksom växelverkan mellan stad och landsbygd. Tillsammans med uppgörandet av det sjätte landsbygdspolitiska helhetsprogrammet, stöder detta behovet av en nationell landsbygdspolitisk dragare. En annan sak som delegationen vill uppmärksamma, är att finansieringen av nationella forsknings- och utvecklingsprojekt för landsbygden har beskurits betänkligt för nästa år. Den här finansieringen har, trots sin litenhet, varit en viktig del i landsbygds- och landsbygdspolitikens utveckling i vårt land. *Uppgifterna är från Delegationen för små kommuners brev (från 12.12).*

”Det är all orsak att komma ihåg, att fastän utvecklingsbehov säkert finns inom YTR:s verksamhet, så har vår nuvarande modell fått beröm även i internationell granskning.”

Allt från snöskottning till enkla reparationer – Degerby först att få egen byahjälp

Degerby i Västnyland är först i landet att med att få en egen byahjälp. Sedan början av denna månad arbetar Lars Dienel för byarådet. Han skall hjälpa äldre degerbybor och fungera som hustomte på byakontoret Rosenberg, samt Igor-museet. "Verksamheten kan hjälpa till att minska antalet långtidsarbetslösa och i föreningar finns mycket ogjort arbete. Många äldre vill bo kvar hemma, men behöver hjälp. Kan vi föra samman långtidsarbetslösa, föreningar och pensionärer så vinner alla, också kommunen som sparar in på dyr service för äldre människor och samtidigt slipper betala böter för långtidsarbetslösa", säger Juhani Nenonen som är projektchef för byahjälpsprojektet och som skall hjälpa föreningar att tackla byråkratin kring att bli arbetsgivare och att få lönestöd. Dienel, som är VVS-ingenjör och var egen företagare fram till 2007, ser fram emot att få uppdrag. "Jag kan hjälpa till med allt möjligt; hugga ved, handla eller skotta snö. På sommaren finns det säkert rabatter som ska rensas och gräsmattor som ska klippas". Tanken är att byahjälpen sköter vardagliga sysslor. Man skall inte konkurrera med företag som säljer tjänster. Tjänsterna som byahjälpen utför är dock inte gratis, utan kostar en liten summa pengar som läggs till Dienels lön. Det är Byaverksamhet i Finland rf, som med stöd av

Närings-, trafik- och miljöcentralen, hjälper byaföreningen att anställa Dienel för ett år framåt. *Uppgifterna är från en artikel (6.12), skriven av Annika Wasström, i tidningen Västra Nyland och finns på webbplatsen vastranyland.fi under adressen <http://vastranyland.fi/lokalt/2012-12-06/degerby-far-en-byahjalp>.*

Nybildad byaförening skall blåsa liv i Pojo

"Bland pojoborna finns en känsla att man uppfattas som avses och att Raseborg inte behöver oss. Det har funnits ett starkt behov av att knyta ihop folk i trakten och ge dem en kanal till dem som har makten", säger Martin Glader som är nyvald ordförande för färskas Pojo kyrkoby byförening. Den 4 december samlades man till grundande möte på Stämbacken där omkring 30 personer tog emot beslutet att bilda en förening med stor entusiasm. En styrelse bestående av Hannu Larinen, Merja Hellbom, Marianne Lemettinen, Gretel Johansson och Martin Glader tillsattes, och den tvåspråkiga föreningens verksamhetsområde kommer att täcka hela före detta Pojo kommun. Förutom alla heltids- och deltid-bosatta pojobor är även alla andra, som på ett eller annat sätt verkar på området, välkomna att ansluta sig som medlem.

”Det har funnits en klar beställning på det här.”

Ordföranden Martin Glader

Just nu har man 27 medlemmar, men Glader tror att de kan mångdubbla medlemskapet redan inom en nära framtid. Föreningen kommer bl.a. att jobba för bättre sammanhållning och trivsel, och troligtvis kommer pojoföreningen i likhet med en del andra västnyländska byaföreningar att anställa en byassistent (se text ovan). Som bakgrund till byaföreningen finns bl.a. Facebook-gruppen Pohja eläväksi som samlat många aktiva pojobor. *Uppgifterna är från en artikel (8.12), skriven av Agneta Sjöblom, i tidningen Västra Nyland och finns på webbplatsen vastranyland.fi under adressen <http://vastranyland.fi/lokalt/2012-12-08/ny-byforening-vill-blasa-liv-i-pojo>.*

Julledigt för Nyhetsbrevet

Nyhetsbrevet tar julledigt. Svensk Byaservice och Svenska temagruppen (SveT) inom Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen (YTR) önskar Nyhetsbrevets läsare en Fridfull Jul och ett Framgångsrikt Gott Nytt År 2013!

VAD HAR HÄNT?

Skriv ner några rader om vad som är på gång i er region eller organisation och som kan vara av allmänt intresse för alla!

Nyhetsbrevet, som utkommer en gång i veckan med Svenska temagruppen (SveT) inom Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen (YTR) som samarbetspart, sänds till Byaservice samarbetsgrupp, nyckelpersoner d.v.s. de som representerar Byaservice i olika centrala organ, projektledare som jobbar inom Byaservice, de lokala aktionsgrupperna, de regionala byaföreningarna och till olika personer/organisationer med anknytning till landsbygdsutveckling. Alla som har något att informera om, skickar in sina bidrag till e-mailadress: kenneth.sundman@studiecentralen.fi. Skriv mycket kort och undvik bilagor. Hänvisa hellre till webbsidor för mer info.

Nyhetsbrevet kan även läsas på Svensk Byaservice hemsida, www.bya.net. Vill du komma med på vår sändlista, sänd då mail till adressen kenneth.sundman@studiecentralen.fi. Ifall någon inte vill ha Nyhetsbrevet i fortsättningen, meddela till samma e-mailadress ovan.